WWF Suomi
Lintulahdenkatu 10
00500 HELSINKI

Puh (09) 7740 100
wwf.fi
panda.org

Ympäristövaliokunnalle 4.3.2025

Viite: HE 218/2024 vp

Asia: HALLITUKSEN ESITYS EDUSKUNNALLE LAIKSI KIINTEÄN OMAISUUDEN JA ERITYISTEN OIKEUKSIEN LUNASTUKSESTA ANNETUN LAIN MUUTTAMISESTA JA SIIHEN LIITTYVIKSI LAEIKSI

WWF kiittää mahdollisuudesta lausua tässä asiassa ja esittää lausuntonaan kunnioittavasti seuraavan.

WWF vastustaa lunastuslakiin ehdotettua uutta 38 a§, jonka mukaan lunastuskorvaukseen lisätään 25 prosentin korotus. Esityksen mukaan lunastuskohteelle määritetään ensin markkina-arvo, jonka on jo tarkoitus vastata täyttä hintaa. Tämän päälle määrättäisiin sitten vielä 25% korotus.

Erityinen huolemme on, että lunastuslakiin säädettävä korotus heikentää luonnonsuojelun toteuttamisen edellytyksiä. WWF on lakiesityksen lausuntovaiheessa ehdottanut, että luonnonsuojelulain mukaiset lunastustoimitukset rajattaisiin ehdotetun 25 %:n korotuksen ulkopuolelle. WWF:n näkemyksen mukaan esitetyt muutokset ja niiden vaikutukset ovat ristiriidassa perustuslain ympäristöperusoikeuden, maanomistajien yhdenvertaisen kohtelun sekä pakkolunastuksen viimesijaisuutta koskevan periaatteen kanssa.

Hallituksen esityksessä tunnistetaan lain kielteinen vaikutus sekä lunastuksella toteutettavaan että vapaaehtoisuuteen perustuvaan luonnonsuojeluun. HE:ssä kirjattuna (korostus lisätty):

> ”Luonnonsuojelua toteutetaan pääosin erilaisin sopimuksin. Lunastusmenettelyyn joudutaan turvautumaan alueiden hankinnassa hyvin harvoin. **Korvaustason kohoaminen kasvattaisi lunastamalla luonnonsuojelutarkoituksiin hankittavien alueiden hankintakustannuksia sekä käytönrajoituksista suoritettavia korvauksia**. Hyväksytyt luonnonsuojeluohjelmat on jo pääosin toteutettu, joten muutosten merkitys riippuu siitä, kuinka laajasti lunastusta tullaan jatkossa käyttämään luonnonsuojelun toteuttamiskeinona. **Lunastuslain korvausperusteiden muutokset nostaisivat sopimusperusteisessa suojelussa maksettavia korvauksia ja luonnonsuojelun toteuttamiskustannuksia. Määrärahatason säilyessä ennallaan muutokset saattaisivat heikentää suojelun tasoa, jos suojelua ei olisi mahdollista toteuttaa tarpeellisessa laajuudessa käytettävissä olevien määrärahojen vähäisyyden vuoksi.**”

Hallituksen esityksessä muutosten arvioidaan aiheuttavan vuoden 2024 talousarviossa luonnonsuojeluun varattuihin määrärahoihin suhteutettuna noin 5 miljoonan euron suuruisen korotuspaineen. Kuitenkaan tällaista korotusta luonnonsuojeluun varattuihin määrärahoihin ei vuosia 2024–2027 koskevan julkisen talouden suunnitelman mukaan ole odotettavissa, jolloin käytännössä julkisrahoitteisen suojelun toteutuminen tulisi vähenemään.

WWF katsoo, että esitetyt lunastuslain korvausperusteiden muutokset ovat ristiriidassa perustuslain 20 §:n mukaisen ympäristöperusoikeuden kanssa. Luonnonsuojelun kustannukset voisivat muutosten myötä nousta kokonaisuudessaan niin merkittävästi, että ympäristöperusoikeuden edellyttämä vastuu luonnosta ja sen monimuotoisuudesta tulisi kärsimään luonnonarvojen joutuessa väistymään suojelusta koituvan taloudellisen rasituksen kasvaessa.

Suomi on sitoutunut luontokadon pysäyttämiseen kansainvälisellä tasolla Kunming-Montrealin -sopimuksen, Euroopan unionin tasolla EU:n biodiversiteettistrategian ja kansallisesti hallitusohjelman kirjausten sekä valmisteilla olevan kansallisen luonnon monimuotoisuusstrategian myötä. **Suojelutavoitteiden saavuttamisen kannalta esitystä, joka tulisi nousevien kustannusten myötä johtamaan suojelutoimien heikentymiseen, ei voida pitää perusteltuna.** Monimuotoinen luonto ja toimivat ekosysteemit ovat myös kestävän talouden perusta.

WWF katsoo, että lunastuslain korvausperusteiden muutoksiin liittyy periaatteellisia ongelmia, jotka koskevat pakkolunastuksen viimesijaisuutta ja maanomistajien yhdenvertaista kohtelua. Jos maanomistaja saisi lunastusmenettelyssä esityksen mukaisesti aina 25 %:n korotuksen markkina-arvon päälle, olisi maanomistajalle usein kannattavampaa vaatia alueen lunastamista vapaaehtoisten kauppojen sijasta, jolloin lunastusmenettely korvaisi vapaaehtoisuuteen perustuvia järjestelyjä. Tämä olisi ristiriidassa lunastusjärjestelmämme keskeisten periaatteiden kanssa, joihin kuuluu pakkolunastuksen viimesijaisuus (lunastuslaki 4 §:n 1 mom.).

Esitetyt lunastuslain korvausperusteiden muutokset voisivat myös asettaa maanomistajat eriarvoiseen asemaan riippuen siitä, suoritettaisiinko alueiden hankinta vapaaehtoisten sopimusten vai lunastustoimituksen kautta. Myös oikeuskanslerinvirasto on ehdotuksen lausuntovaiheessa OKV/1459/21/2024 kiinnittänyt huomiota tarpeeseen arvioida huolellisemmin 25 %:n korotusehdotuksen yhdenvertaisuusvaikutuksia.

WWF pyytää, että ympäristövaliokunta lausunnossan ottaa kielteisen kannan lunastus-korvausten 25%:n korotukseen ja korostaa tarvetta perusteellisemmin arvioida sen vaikutuksia erityisesti ympäristöperusoikeuden toteutumiseen.

Kunnioittavasti,

Maailman Luonnon Säätiö – World Wide Fund For Nature, Suomen rahasto sr.

Elina Erkkilä
Suojelujohtaja

Raija-Leena Ojanen
Oikeudellinen neuvonantaja

Lisätietoja: Raija-Leena Ojanen, raija-leena.ojanen@wwf.fi , p. 0505990232